

**Siikajoki-Muhos
voimajohtolinjausten
muinaisjäännösten
täydennysinventointi
Tyrnävällä, Limingassa
(ja Muhoksella)
2009.**

**Timo Jussila
Tapani Rostedt**

Kustantaja: Fingrid Oyj

Sisältö:

Perustiedot	2
Inventointi	2
Yleiskartta	3
Muinaisjäännökset	4
LIMINKA 67 KALLIOMAA	4
Linnamaan alue	6
LIMINKA LINNAMAA.....	6
LIMINKA LINNAMAA 3.....	6
Kiviunikangas	8
TYRNÄVÄ 65 KIVUUNIKANGAS	9
Reunasuo	11
TYRNÄVÄ 66 REUNASUO 1	11
TYRNÄVÄ 67 REUNASUO 2	15
TYRNÄVÄ 68 REUNASUO 3	17
TYRNÄVÄ 69 REUNASUO 4	18
TYRNÄVÄ 70 REUNASUO 5	18

Kansikuva: Kivikautista asuinpaikkaa Linnamaalla.

Perustiedot

- Alue:* Suunnitellut uudet vaihtoehtoiset (2 linjausta) voimajohtolinjat Temmeksen etelä- ja itäpuolelta itään vanhalla voimajohtolinjalle Reunasuon kohdalle (Huikon tasalla) ja vanhan linjan viertä pohjoiseen Muhoksen Karho-Ojankankaalle. Inventoitavaa alue käsitti 100 m leveät käytävät suunnitellun linjan kohdalla. Ks. yleiskartta s. .
- Tarkoitus:* Tarkistaa riittävässä määrin, tihein pistokokein ja maastoltaan muinaisjäännöksille otollisilla alueilla kattavasti onko voimajohtolinjalla tai sen välittömässä läheisyydessä muinaisjäännöksiä.
- Työaika:* Kenttätyöaika: 12.-15.10. 2009.
- Kustantaja:* Fingrid Oyj
- Tekijät:* Mikroliitti Oy, Timo Jussila ja Tapani Rostedt. Raportti Timo Jussila.
- Aiemmat tutkimukset:* Useita osa-alue inventointeja ja kaivauksia linjan liepeillä, mm. Sarkkinen, kuntainventointeja v. 1993 ja 1997.
- Tulokset:* Linjan kohdalta ei ennestään tunnettu muinaisjäännöksiä. Linjan läheisyydessä tunnettiin ennestään yksi jätinkirkko ja yksi kivikautinen asuinpaikka, sekä muutama röykkiökohde hieman kauempana linjasta. Linjalta tai sen liepeiltä löydettiin kaksi kivikautista asuinpaikkaa, sekä kolmas ”rakka-asuinpaikka” rakkakuoppineen ja painanteineen. Lisäksi havaittiin yksi rakkakuoppakohde, ja pari tervahautaa.

Inventointi

Inventointi on jatkoa syyskuussa tehdylle Siikajoki-Muhos voimajohtolinjauksen inventoinnille. Tuolloisille linjausvaihtoehdoille oli inventoinnin jälkeen kaavailtu vielä kaksi vaihtoehtoista linjausta. Inventointi suoritettiin lokakuun puolessa välissä 2009 kahden arkeologin voimin. Inventoitava alue koostui kahdesta eri linjasta: pohjoisempi alkaa Tyrnävän eteläosasta Pöksän eteläpuolelta ja kulkee itään Järvinevan yli Reunasuolle jossa yhtyy vanhaan etelästä Muhokselle kulkevaan linjaan. Eteläisempi vaihtoehto alkaa Temmeksen Kotikosken eteläpuolelta vt. 4:n itäpuolelta kulkien itään Suutarinkylän ja Haisurämeen kautta Reunasuolle jossa yhtyy em. vanhaan linjaan. Lisäksi em. vanhan, Muhokselle menevän, linjan liepeitä tutkittiin Reunasuolta pohjoiseen Karho-ojankankaalle.

Pääosan ajasta inventoijat kulkivat liki näköyhteydessä samaa linjan osaa, mutta eri puolilla, niin, että n. 100 m leveä käytävä saatiin kerralla tutkittua. Monin paikoin erityisen ”hyvältä” ja mielenkiintoiselta maastolta vaikuttanutta aluetta tutkittiin ja koekuopitettiin yhdessä. Huomattava ellei suurin osa voimajohtoon eri linjauksista kulkee suossa. Suoalueita ei tarkistettu mitenkään. Linja leikkaa monin paikoin soiden keskellä olevia mäkiä, harjanteita (Muhoksella dyynikaarteita) ja kumpareita. Lähes kaikki, muutamaa aivan pienintä suosaarekettä lukuun ottamatta, tarkastettiin paikanpäällä linjan kohdalta. Käytännössä linja tarkastettiin kovan maan osalta kokonaan, joissain paikoin tosin vain kauempaa katselemalla kun näkyväisyys oli hyvä ja voitiin parinsadan metrin säteellä todeta (kokemukseen perustuen) että ei kannata kävellä pidemmälle tms. Kaikki linjaukset kulkevat koko niiden matkan korkeustasoilla, jotka ovat olleet Litorinamerta ja sen rantoja, n. 30-90 m korkeustasoilla, joka kattaa kivikauden rantatasot keskimesoliittiselta ajalta varhaismetallikauden alkuun. Lisää tietoja alueen maastosta, kuten Muhoksen dyynikareista on edellisessä raportissa.

Karttoihin merkitty voimajohtolinjauksen paikka ei ole tarkka – se on merkitty vihreällä kartoille n. +/-30 m tarkkuudella. Maasto tarkastettiin em. linjasta vähintään +/- 50 säteellä, monin paikoin laajemmin.

Espoossa 29.11.2009

Timo Jussila

Yleiskartta

Syyskuussa 2009 tutkitut linjaukset vihreällä ja lokakuussa tutkitut sinipunaisella. Tässä raportissa käsitellyt muinaisjäännösalueet nimettyjä avoympyröitä.

Muinaisjännökset

LIMINKA 67 KALLIOMAA

Rauh.lk: 2
Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Kartta: x: 7171 526 y: 3438 543 z: 49 ±1 m

Tutkijat: Sarkkinen M 2007 tarkastus, Jussila & Rostedt 2009 inventointi

Löydöt: KM 30678, kvartsi-iskoksia, Sarkkinen M 2007, diar. 17.6.2009.

Sijainti: Limingan kirkolta n. 24 km kaakkoon, Temmeksen Meijerinkylän kaakkoispuolella, Tiestä 822 n. 1,6 km koilliseen, Sortonervan ja Akkonevan välisellä matalalla, kallioisella mäellä.

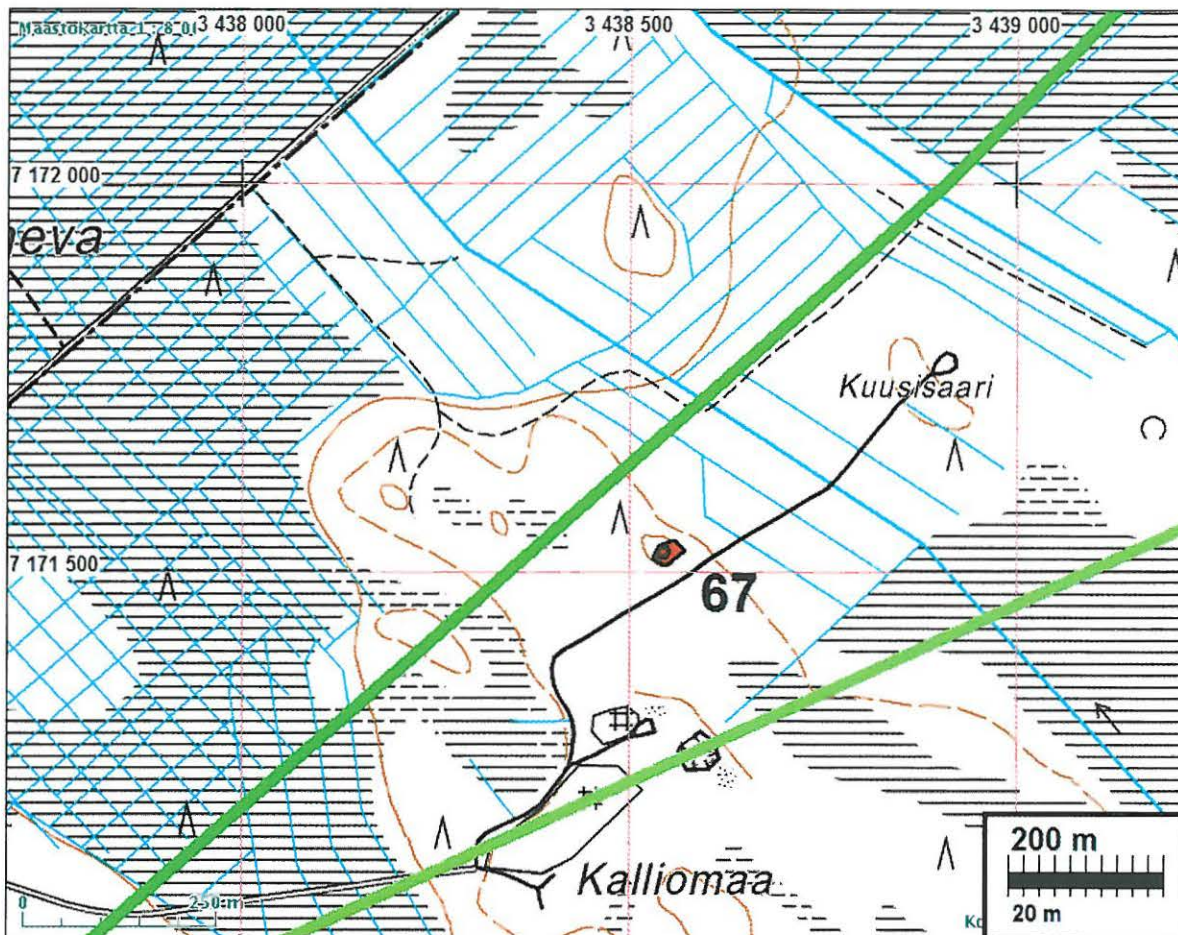
Huomiot: Sarkkinen 2007: "Kalliomaan sangen tasaisella ja osin soistuneella ja kallioisella selänteellä, selänteen koilliseen laskevan rinteiden reunalla olevan kallion kupeella. Maaperä on hyvin kivikkoista hiekkamoreenia ja alue oli tarkastushetkellä vuonna 2007 hakattu ja äestetty. Kallion suojaiselta kaakkoiskupeelta löytyi kvartsi-iskoksia ja tulenpidon jälkiä noin 10x20 m alalta. Kvartsia oli myös äestämättömällä kohdalla. Kuusisaareen johtavalta tieltä paikalle on noin 50 m luoteeseen. Kyseessä lienee lähinnä leiripaikka merenrantavaiheesta myöhäiseltä kivikaudelta."

Jussila 2009:

Paikkaa ei saatu selkeästi paikannettua ja rajattua v. 2009. Laikut kasvaneet umpeen. Kivistä moreenimaata matalan kallion kupeessa. Paikannus Sarkkisen perusteella. (ks. edellinen raportti).

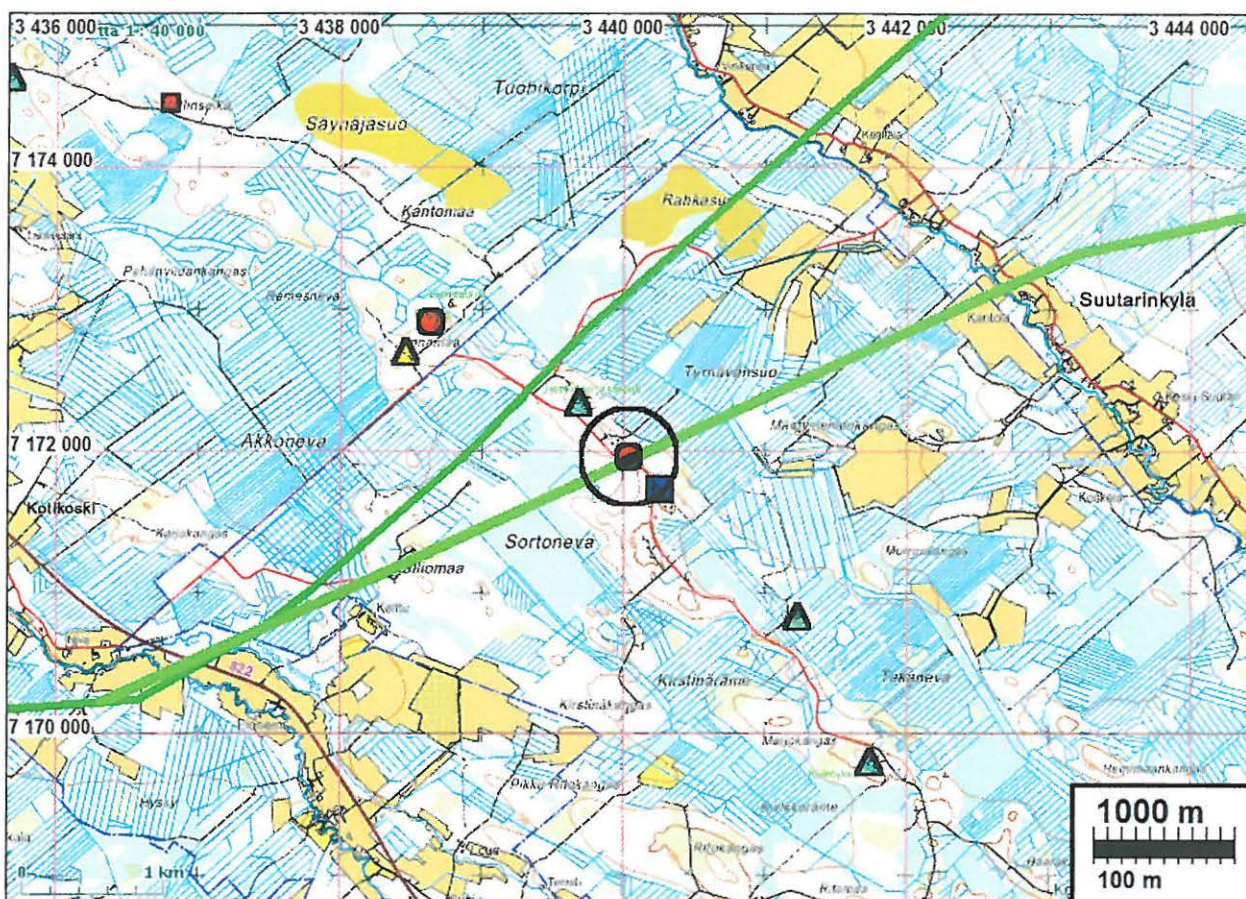
Taustalla keskeltä hieman oik. matala kallio jonka kupeessa asuinpaikka. Kuvattu pohjoiseen.

Syyskuussa tutkittu linjaus tumman vihreällä, lokakuussa tutkittu vaalean vihreällä

Linnamaan alue

Syyskuussa tutkittu linjaus tumman vihreällä, lokakuussa tutkittu vaalean vihreällä

LIMINKA LINNAMAA

Rauh.lk: 2
Ajoitus: historiallinen
Laji: raja: kivirakenne

Kartta: 3421 08 Suutarinkylä x: 7171 73 y: 3440 26 z: 57,5

Tutkijat: P.Purhonen 1978 tarkastus, M. Sarkkinen 1997 inventointi

Huomiot: Kohde sijaitsee Linnamaan jätinkirkosta n. 700 m kaakkoon. Paikalla on kaksi rajakiveä n. 70 m etäisyydellä toisistaan. Kivet on merkitty risti- ja kruunu-hakkauksin. Peruskartalle merkityt rajakivet sijaitsevat aivan nykyisen metsäautotien vieressä.

Kartta seur. sivulla, jossa sininen neliö. Paikkaa ei tarkastettu v. 2009.

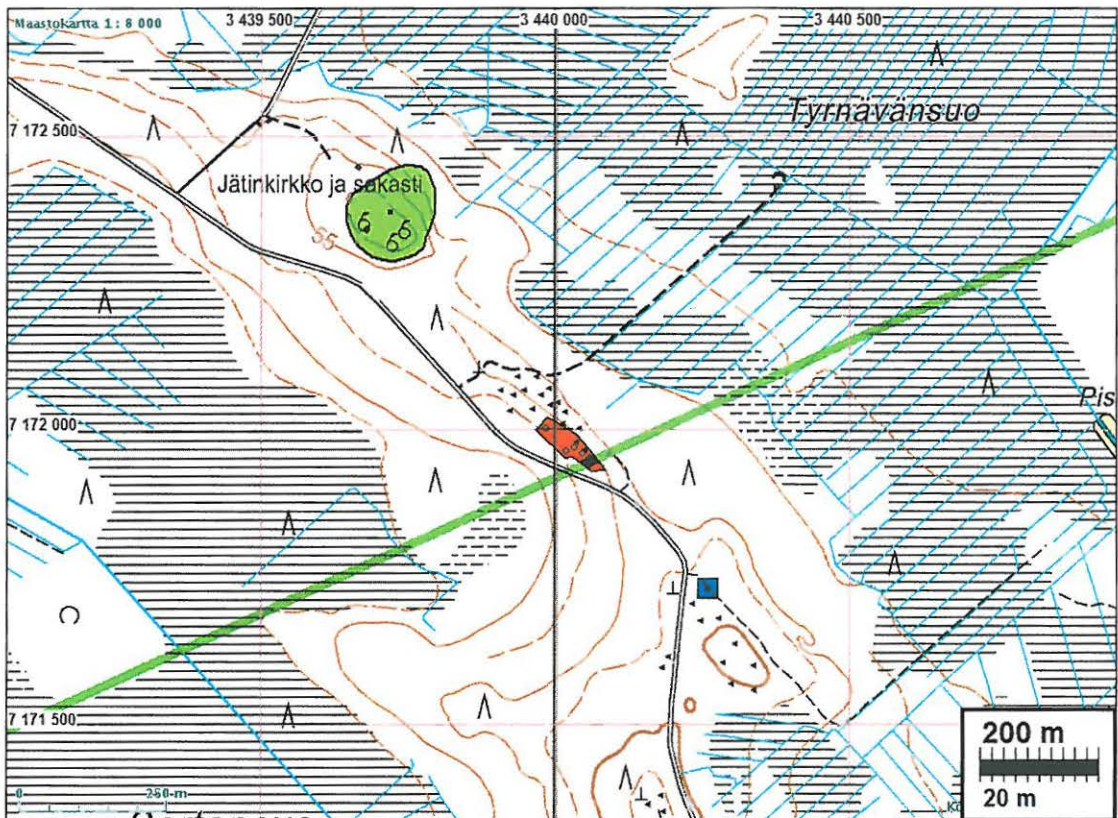
LIMINKA LINNAMAA 3

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Kartta: x: 7171 96 y: 3440 04 z: 54 ±1 m

Tutkijat: Jussila & Rostedt 2009 inventointi

- Löydöt:** KM 38301, kvartsi-iskoksia, Jussila & al 2009, diar. 16.11.2009, metsänlaikutusva-
oista.
- Sijainti:** Tyrnävän Meijerinkylästä n. 6,3 km itä-kaakkoon, Linnamaan jätkinkirkosta 370 m
kaakkoon, metsätien koillispuolella 20-50 m, lounaaseen viettävässä rinteessä.
- Huomiot:** Paikalla on loivasti lounaaseen viettävä rinne. Rinteen yläosa ja laki on erittäin kivi-
nen. Laella on vanha hiekkakuoppa jonka reunoille kasattu kiviä. Rinteen alaosa,
tien koillispuolella on vähäkivinen ja maaperä hiekkää. Hiekkaiselta alueelta löytyi
monin paikoin kvartsi-iskoksia. Alueen luoteisosassa maaperä muuttuu kiviseksi. Ki-
vimaaperäisestä osasta löytyi pari kvartsia. Paikka rajautuu selkeästi kaikkiin suun-
tiin paitsi kaakkoon, hakkaamattomaan metsään, jossa rajaus on maaperään kivi-
syiden perusteella tehty arvio.

vas. kakkoisosaa kuvattu pohjoiseen, oik. luoteislaidalta kaakkoon.

TYRNÄVÄ 65 KIVUUNIKANGAS

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: asuinpaikka

Kartta: 3421 05 Temmes x: 7176 44 y: 3441 52 z: 52 ±1 m

Tutkijat: Jussila & Rostedt 2009 inventointi

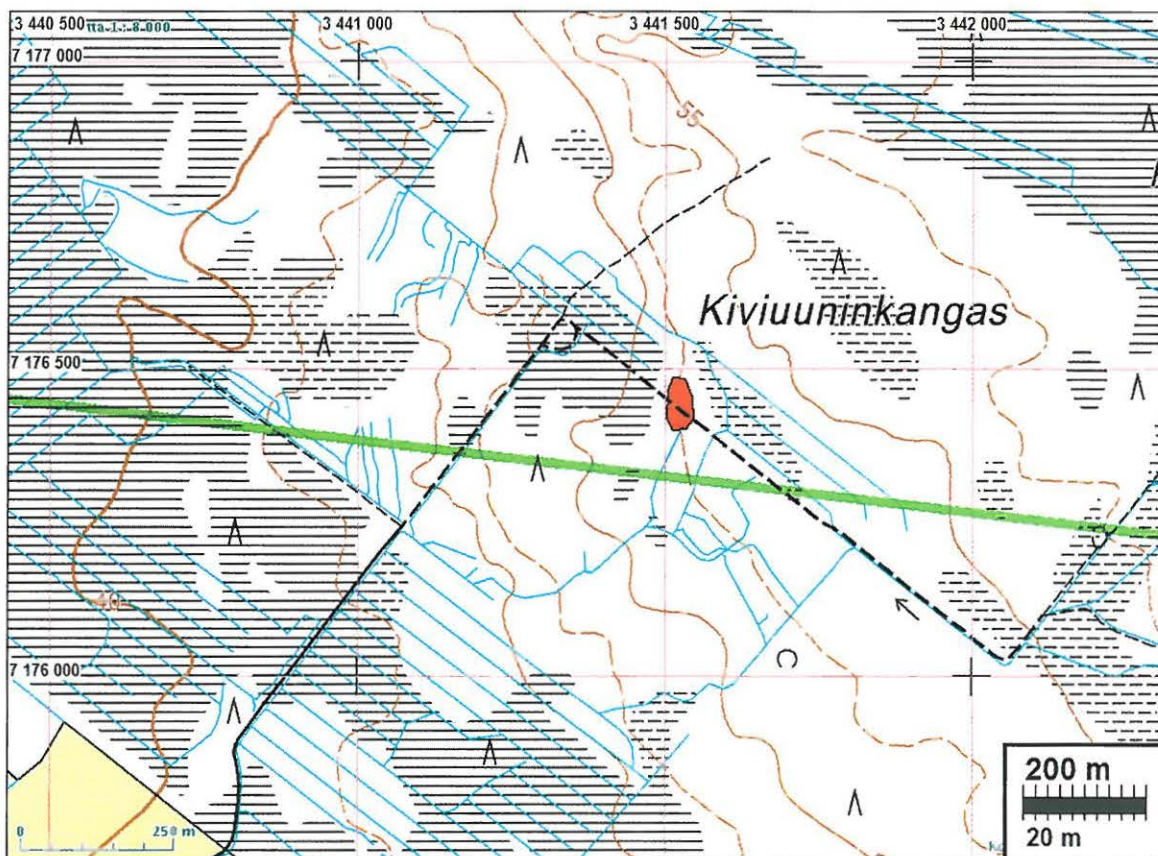
Löydöt: KM 38302, kvartsi-iskoksia, Jussila & al 2009, diar. 16.11.2009, tien ojasta ja tien vierustan kaivannoista.

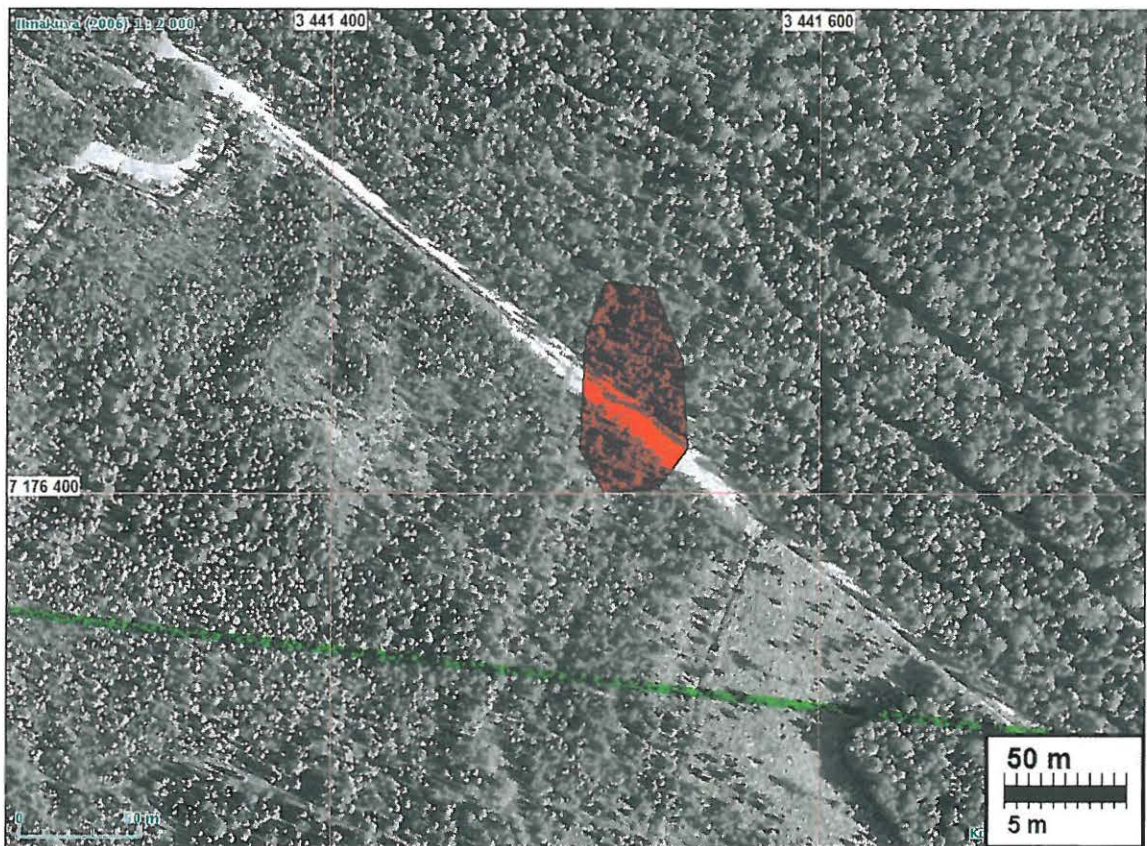
Sijainti: Paikka sijaitsee Tyrnävän Meijerinkylästä (Temmeksessä) 7,7 km koilliseen, Kivi-uunikankaalla kulkevan metsätien NW-SE suuntaisen osan keskivaiheilla olevalla pienellä ja matalalla soisen korpimetsän ympäröimällä hiekkaisella kumpareella.

Huomiot: Paikalla on ympäristöstään hieman kohoava laakea kumpare jossa maaperä ympäristöstä poiketen hiekkaa ja vähäkivisempi. Metsätie kulkee kumpareen halki. Kumpareen länsilaidalla tien eteläpuolisessa ojassa ja eteläpuolella olevissa matalissa kaivannoissa kvartseja. Asuinpaikan rajaus on arvio - kumpareen ala.

Alueelta on löytynyt aikoinaan kiviesineitä. Sarkkinen 1993: "Hakokylästä n. 1,5 - 2,5 km koilliseen. Alueelta on löydetty äestetyltä hakkuuaukealta kaksi kiviesinettä, mutta niiden tarkka löytöpaikkaa ei yrityksistä huolimatta ole saatu selville." KM 28131:1-2.

Tämä löytö saattaa liittyä tähän asuinpaikkaan. Tarkastimme myös asuinpaikasta 300 m länteen ja SW-NE suuntaisen metsätien länsipuolista kangasta, joka oli äestettyä. Emme havainneet siellä tai muualla lähialueella esihistoriaan viittaavaa.

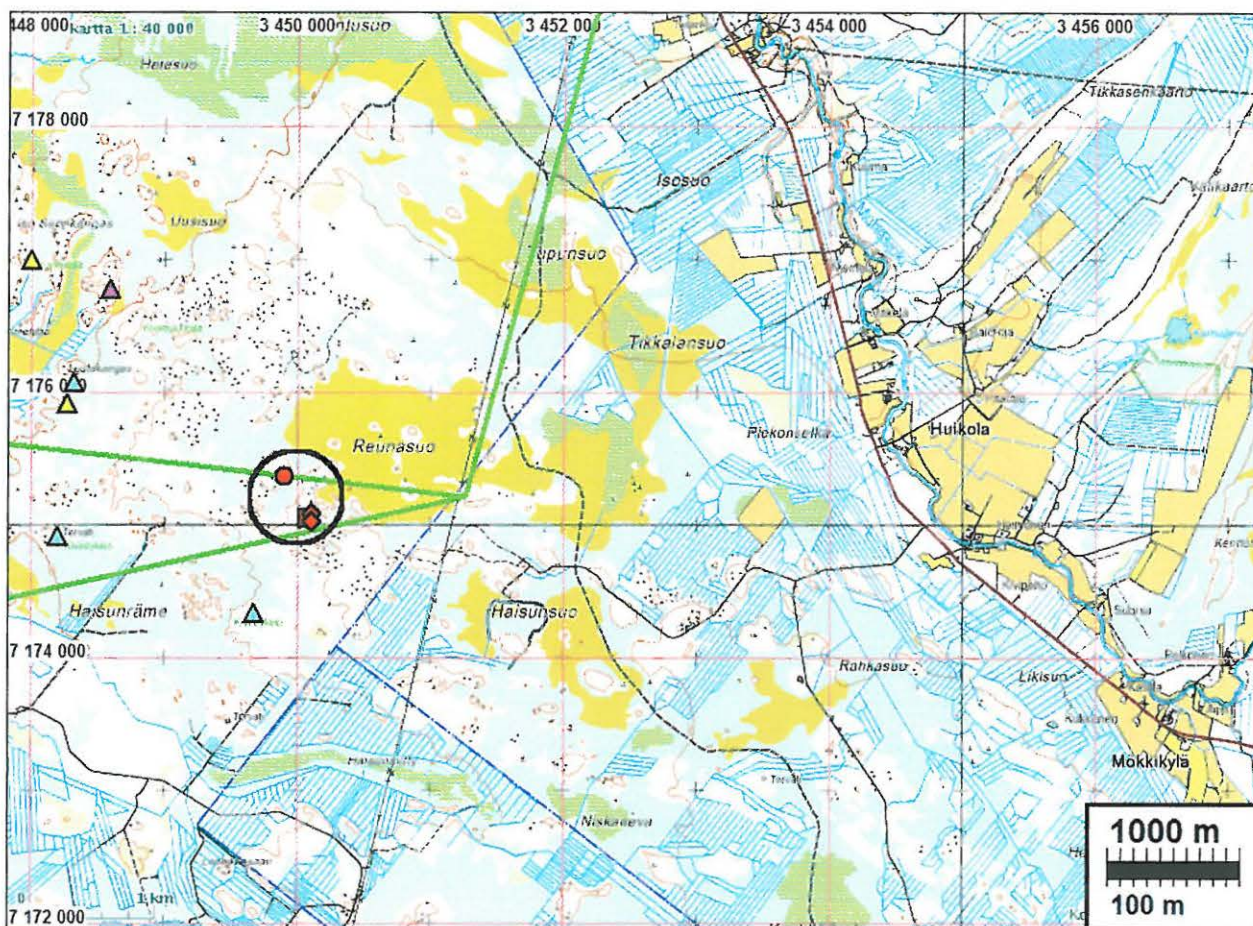

Ylä: asuinpaikkaa kaakkoon, alla oik. luoteeseen, vas. mahdollinen tulisijan jäännös.

Reunasuo

Lokakuussa tutkitut linjaukset vaalean vihreällä

TYRNÄVÄ 66 REUNASUO 1

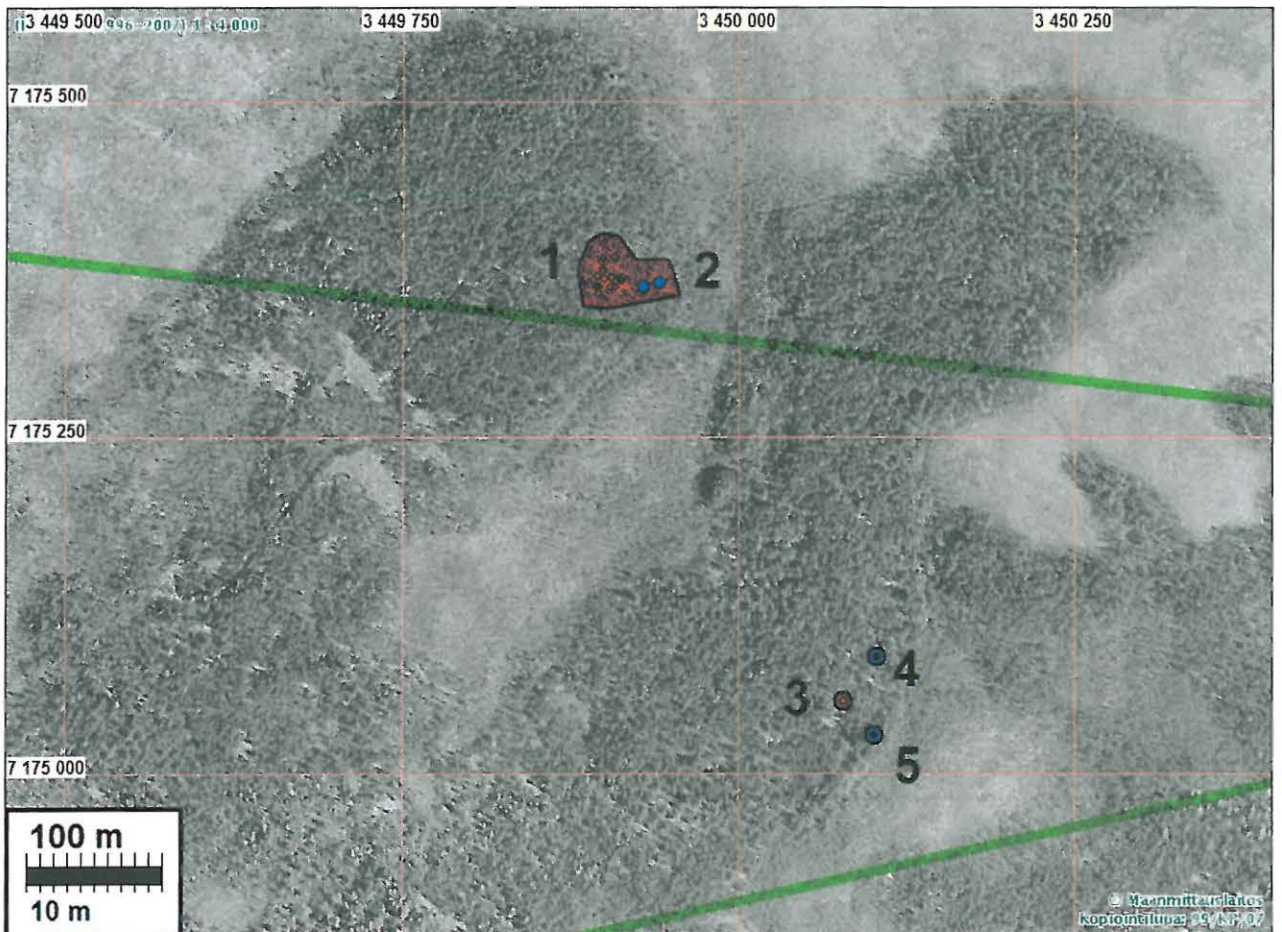
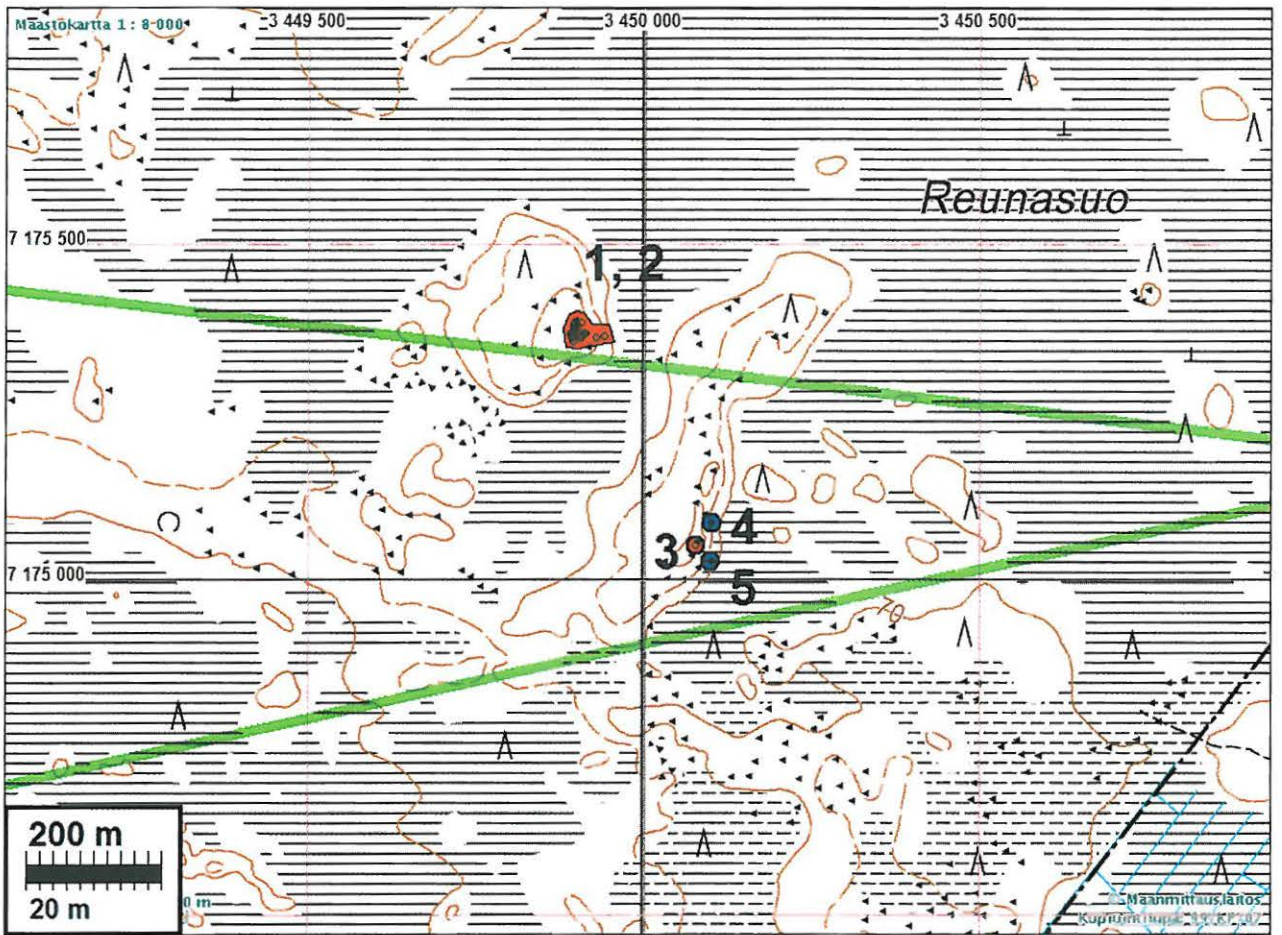
Rauh.lk: 2
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: asuinpaikka: rakkapainanne

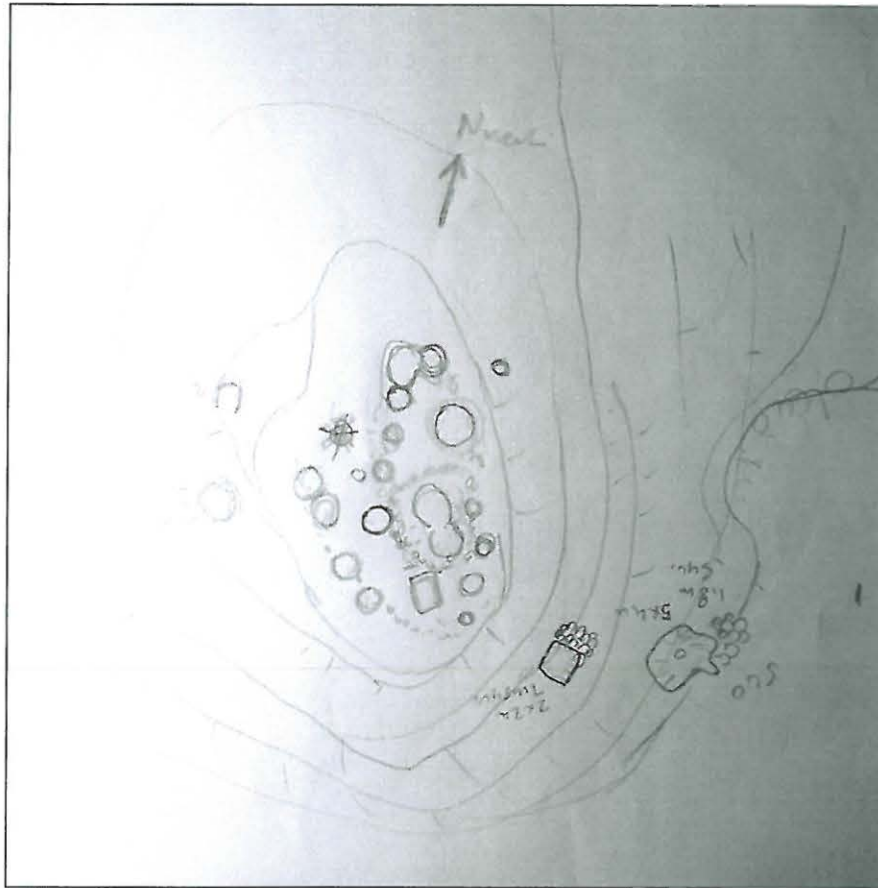
Kartta: 3421 05 Temmes x: 7175 37 y: 3449 90 z: 52 ±1 m

Tutkijat: Jussila & Rostedt 2009 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Temmeksestä n. 16,8 km itään ja Muhokselta etelään vievän tien 8250 länsipuolella (Hulkolan tasalla) n. 4,5 km, Reunasuon lounaispuolella olevan laakean mäen itäreunalla olevan korkeimman kohdan laella.

Huomiot: Paikalla on laakea soiden ympäröimä mäki joka kohoaa korkeimmilleen itäpäässä, josta jyrkkä lasku itään, kaakkoon ja pohjoiseen suohon. Mäen laella on rakka, jossa useita eri kokoisia rakkakuoppia ja ainakin yksi painanteeksi katsottava rakenne jossa kivivallit. Rakan eteläpuolella kivikossa painanteen tapainen rakenne. Mäen rinteiden itäpuolen juurella kaksi maakuoppaa, jotka mahdollisesti ns. pirtinpohjia.

Peitepiirros alueesta. Rakkakuopat ja painanteet. Oik. alhaalla kuopat - mahd. pirtinpohjat Reunasuo 2.

Rakkakuoppia ja painanteita. Kuvattu itään.

Alla: Painanne rakan länsilaidalla.

TYRNÄVÄ 67 REUNASUO 2

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: asuinpaikka: rakkapainanne

Kartta: 3421 05 Temmes x: 7175 37 y: 3449 90 z: 52 ±1 m

Tutkijat: Jussila & Rostedt 2009 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Temmeksestä n. 16,8 km itään ja Muhokselta etelään vievän tien 8250 länsipuolella (Hulkkolan tasalla) n. 4,5 km, Reunasuon lounaispuolella olevan laakean mäen itäreunalla, jyrkän rinteän länsijuurella.

Huomiot: Paikalla on kaksi maakuoppaa, joista toinen rinteessä (alaosassa) ja toinen aivan rinteän juurella. Rinteessä oleva kuoppa on pienempi, kooltaan n. 2 x 2 m. Kuopan syrjällä on kivikasa. Rinteän juurella oleva kuoppa on osin rinteeseen kaivettu, kooltaan n. 3 x 2 m. Siinä myös yhdellä syrjällä kivikasa. Kivikasat saattavat olla uunirakennelman jäänteitä ja jos ovat kyseessä on ns. pirtinpohjat, tilapäiset kuoppa-asumukset. On mahdollista että kuopat ovat hiekanottokuoppia josta kivet seulottu pois. Tämä vaikuttaa kuitenkin epätodennäköiseltä: miksi täältä, keskeltä suota, olisi pieni määrä hiekkaa haettu?

Kartta ja ilmakekuva s. 12.

alempi ja isompi kuoppa. Kuvattu etelään.

Alempi kuoppa kuvattu lounaaseen.

Ylempi pienempi kuoppa. Taustalla laen rakka.

Pienempi kuoppa kuvattu länteen.

TYRNÄVÄ 68 REUNASUO 3

Rauh.lk: 2
Ajoitus: kivikautinen
Laji: muu: rakkakuoppa

Kartta: 3421 05 Temmes x: 7175 05 y: 3450 08 z: 52 ±1 m

Tutkijat: Jussila & Rostedt 2009 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Temmeksestä n. 16,8 km itään ja Muhokselta etelään vievän tien 8250 länsipuolella (Hulkkolan tasalla) n. 4,5 km, Reunasuon lounaispuolella olevan N-S suuntaisen mäenharjanteen eteläosan itäreunalla, kapean lakiharjanteen laella ja itäreunalla.

Huomiot: Paikalla on mäen korkeimmalla nyppylällä pieni rakka jossa vierekkäin kaksi rakkakuoppaa, halkaisijaltaan n. 2 m. Koordinaatit: x 7175053 y 3450078 +-4 m.

Kartta ja ilmakekuva s. 12.

TYRNÄVÄ 69 REUNASUO 4

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Kartta: 3421 05 Temmes x: 7175 09 y: 3450 10 z: 52 ±1 m

Tutkijat: Jussila & Rostedt 2009 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Temmeksestä n. 16,8 km itään ja Muhokselta etelään vievän tien 8250 länsipuolella (Hulkkolan tasalla) n. 4,5 km, Reunasuon lounaispuolella olevan N-S suuntaisen mäenharjanteen eteläosan itäreunalla, loivahkosti itään, suohon viettävässä rinteessä.

Huomiot: Paikalla on ehjä tervahauta, halkaisija n. 7 m. Koordinaatit: x 7175086 y 3450103 +-5 m.

Kartta ja ilmakuva s. 12.

TYRNÄVÄ 70 REUNASUO 5

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Kartta: 3421 05 Temmes x: 7175 03 y: 3450 10 z: 52 ±1 m

Tutkijat: Jussila & Rostedt 2009 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Temmeksestä n. 16,8 km itään ja Muhokselta etelään vievän tien 8250 länsipuolella (Hulkkolan tasalla) n. 4,5 km, Reunasuon lounaispuolella olevan N-S suuntaisen mäenharjanteen eteläosan itäreunalla, suohon laskevan rinteiden alaosassa suon laidalla.

Huomiot: Paikalla on ehjä tervahauta, halkaisija n. 11 m. Tervahauta on muinaisen pallekivikon - kivine n rantatörmä/valli - päällä oittain rinteessä osittain muinaisen rantatasanteen päällä. Maaperä hyvin kivikkoinen mutta juuri haudan kohdalla hieman vähävisempi hiekkamaa. Hauta on varsin komea yksilö. Koordinaatit x 7175028 y 3450101 +-5m.

Kartta ja ilmakeku s. 12.

Tervahauta kivikkoisessa rinteessä.